

Startnotitie Inzameling Grof Huishoudelijk Afval

16 oktober 2019

Projectgroep Grondstoffeninzameling

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Verkenning scenario's inzameling Grof Huishoudelijk Afval	3
Aanleiding	3
Doel startnotitie en afbakening opdracht	3
Procedure.....	3
Planning	6
Aanvullende informatie.....	8
Context en afhankelijkheden	8
Uitgangspunten	8
Risico's	9
Belanghebbenden.....	9
Bijlagen	10

Verkenning scenario's inzameling Grof Huishoudelijk Afval

Aanleiding

In juni 2015 stemde de gemeenteraad in met het afvalstoffenbeleidskader Van Afval naar Grondstof 2016-2020 (VANG). Het college heeft als uitvloeisel daarvan in oktober 2015 het uitvoeringsplan VANG 2016-2020 vastgesteld. Eind 2018 vond een tussentijdse evaluatie van de beleidskaders en het uitvoeringsprogramma VANG plaats. U bent daarover in maart van dit jaar geïnformeerd.

Het was mooi te kunnen melden dat de doelstelling van 75% scheiding niet pas in 2020, maar al in 2017 was gerealiseerd. Er bestond ook aanleiding voor verbetering. Uit de tussentijdse evaluatie bleek dat er op het gebied van grof huishoudelijk afval (GHA) nog weinig veranderd is. Het gaat dan met name om wat in hoofdstuk 7 van het afvalbeleidskader VANG beschreven is. Uw raad heeft aangegeven deze te willen verbeteren, om zo uitvoering te geven aan alle maatregelen uit het uitvoeringsplan VANG.

Het bestaande afvalbeleid, de evaluatie van het bestaande afvalbeleid, en de wens van uw raad vormen samen de aanleiding voor dit project en deze startnotitie.

Doel startnotitie en afbakening opdracht

Zoals toegezegd in het memo dat wij op 18 september jl. naar uw raad stuurden, gaan wij in deze startnotitie in op de vervolgstappen voor het organiseren van de inzameling van GHA. Het doel van deze notitie is met uw raad tot afstemming te komen over de te volgen procedure, bijbehorende kaders en planning, en de momenten daarin waarin uw raad aan zet is.

Het doel van deze opdracht rondom GHA, is ten eerste om de mogelijkheden in beeld te brengen waarmee de scheiding van de GHA-stroom verbeterd kan worden, en de dienstverlening aan de inwoner op een hoger niveau gebracht. Vervolgens kan er door uw raad een besluit genomen worden over het uit te voeren scenario. Op basis van de gesprekken met uw raad en de genomen besluiten zullen wij deze ten uitvoer brengen, om zo aan het gehele afvalbeleidskader VANG invulling te geven.

Op korte termijn wordt ook de dienstverleningsovereenkomst (DVO) geëvalueerd, waarin wij onze inzameling van fijn huishoudelijk afval (FHA) hebben geregeld. Op basis van deze DVO zamelt Buha voor ons het huishoudelijk afval in de minicontainers in. De looptijd van deze DVO is t/m 31 december 2020. De evaluatie van deze DVO is geen onderdeel van deze startnotitie. Het doel is echter wel om de besluitvorming over 'grofvuil' gelijke pas te laten lopen met de besluitvorming over 'klein huisvuil'. Mocht het dan wenselijk zijn, dan kan een aanbesteding van beide types huisvuil in samenhang gedaan worden.

Procedure

Om de hierboven gestelde opdracht uit te voeren stellen wij op hoofdlijnen de volgende procedure voor. Om tot een zorgvuldige afweging van de te komen, in dialoog met uw raad, willen wij een aantal verschillende scenario's onderzoeken en uitwerken. Hiermee wordt recht gedaan aan de veelheid aan opties op het gebied van inzameling van GHA. Om het onderzoek overzichtelijk te houden richten wij ons op een zestal scenario's. Uiteraard zijn er op detailniveau verschillende opties binnen deze scenario's, en daarmee verschillende varianten. Om na het beschrijven van de scenario's een goede afweging te kunnen maken stellen wij een afwegingskader voor. Dat komt de transparantie en neutraliteit ten goede. Tot slot onderzoeken wij de mogelijkheid om het

scheidingspercentage te verhogen met de verschillende maatregelen. Dit bedraagt nu 76% (Benchmark Huishoudelijk Afval 2018).

De resultaten van het onderzoek worden dan in februari/maart besproken in een informele raadsbijeenkomst. Dat geeft de ruimte om goed op de inhoud en de context van de materie in te gaan. Na eventuele aanpassingen wordt het onderzoek vervolgens besproken in de commissie FL. Op basis van deze bespreking worden de scenario's ter besluitvorming voorgelegd aan de raad, waar een keuze voor een scenario gemaakt kan worden.

Scenario's

In deze verkennende fase is ervoor gekozen voor 6 mogelijke scenario's te benoemen en kort te beschrijven. Er zijn veel varianten op deze 6 scenario's denkbaar. Deze varianten kunnen binnen de scenario's worden uitgewerkt, indien dit wenselijk is.

1. Huidige situatie handhaven

Er wordt niets veranderd aan de wijze van het inzamelen van GHA. Alle huisraad (herbruikbaar en niet herbruikbaar) kan door Aktief aan huis worden opgehaald, of zelf weggebracht. Er zijn ophaalronden voor het grof groen op vaste tijden. Inwoners kunnen de voor overige afvalstromen (grondstoffenstromen) naar particuliere brengpunten binnen de gemeente.

2. Huidige situatie handhaven met enkele verbeteringen

In de huidige situatie kan alle huisraad (herbruikbaar en niet herbruikbaar) door Aktief aan huis worden opgehaald, of zelf weggebracht. Er zijn ophaalronden voor het grof groen op vaste tijden. Inwoners kunnen de voor overige afvalstromen (grondstoffenstromen) naar particuliere brengpunten binnen de gemeente.

Om meer inzicht te krijgen op de grondstoffen die via de particuliere brengpunten worden ingeleverd (en dus op het scheidingspercentage) kunnen we aanvullende afspraken maken over de registratie en verwerking van deze grondstoffen. Afspraken over tarieven zouden de toegankelijkheid kunnen vergroten.

3. Het GHA wordt aan huis opgehaald

In dit scenario wordt het ophalen van GHA aan huis het uitgangspunt. In de huidige situatie zijn er al ophaalrondes voor herbruikbare en niet herbruikbare huisraad (via Aktief), en enkele keren per jaar ophaalrondes voor grof groen. In dit scenario wordt de ophaal-service uitgebreid. Alle GHA wordt aan huis opgehaald, al worden er wel voorwaarden gesteld. In de wijken worden (mogelijk) voor grof tuinafval kleine depots geplaatst, vergelijkbaar met de herfstbladkorven. Inwoners hoeven niet meer naar particuliere brengpunten. In dit scenario komt er geen fysieke milieustraat.

4. Het realiseren van een brengpunt voor grof groen, grijs (puin) en hout

In dit scenario is er sprake van een kleine eigen milieustraat, een afvalbrengpunt, voor een beperkt aantal bulkstromen zoals bijvoorbeeld tuinafval, puin, hout. De inwoners kunnen daar deze afvalstromen komen brengen. De situatie voor het herbruikbare en niet herbruikbare huisraad verandert niet, dit blijft lopen via Aktief. Het thuis ophalen van grof groen vervalt. Voor het overige GHA moeten inwoners naar de particuliere brengpunten.

5. Het realiseren van een volledig geoutilleerde milieustraat

In dit scenario realiseren wij een volledige milieustraat voor de inwoners van de gemeente. De inwoners kunnen hier alle afvalstromen komen brengen. Herbruikbare huisraad kan nog steeds thuis worden opgehaald door Aktief, maar het niet herbruikbare huisraad moet naar de milieustraat worden gebracht. De ophaalrondes voor grof groen verdwijnen, inwoners kunnen het grof groen wel altijd wegbrengen naar de milieustraat. Inwoners hoeven niet meer naar

particuliere brengpunten.

6. Het realiseren van een Circulair Ambachtscentrum

In dit scenario realiseren wij een Circulair Ambachtscentrum, een milieustraat-plus. Naast het innemen van alle soorten grondstoffen wordt er gezocht naar ook (hoogwaardige) toepassingen voor de grondstoffen. Het combineert de volledige milieustraat met de kringloopwinkel en een Repair Café. In een Circulair Ambachtscentrum draait het juist om de bundeling van die krachten en efficiëntieslag, minder verlies van bruikbare producten en grondstoffen.

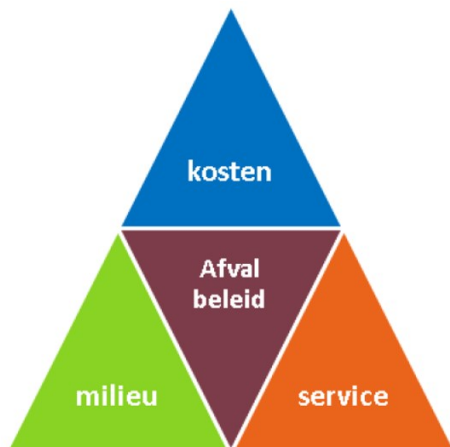
De inwoners kunnen hier alle afvalstromen komen brengen. Herbruikbaar en niet herbruikbaar huisraad kan worden gebracht, net als het grof groen, grof grijs en overig afval. De ophaalrondes voor het huisraad en het grof groen verdwijnen. Inwoners hoeven niet meer naar particuliere brengpunten.

Bij het bovenstaande moeten enkele belangrijke zaken genoemd worden die met name bij de varianten spelen waarbij er een brengpunt/milieustraat in onze eigen gemeente gerealiseerd wordt:

- *De bredere rol van Stichting Aktief (sociaal).* Deze kan immers gehandhaafd worden, maar dat moet niet. We brengen (niet) herbruikbare huisraad bij Aktief, of het wordt door hen opgehaald. We zijn tevreden over Aktief en ze vervullen ook een belangrijk functie in het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar regulier werk. Er is hierbij een vermenging van sociale en milieudoelen. De sociale doelen brengen kosten met zich mee, en drukken op het budget van de afvalbegroting. Aktief kan in alle scenario's ook een functie (blijven) vervullen, zowel voor de inzameling en scheiding van GHA als de sociale functie. Voor alle scenario's is de brede rol zoals Aktief die vervuld een uitgangspunt.
- *Samenwerking met buurgemeenten en/of lokale ondernemers.* In alle scenario's bestaat de mogelijkheid om met buurgemeenten of lokale ondernemers samen te werken. Dit aspect wordt overal meegenomen. In theorie is samenwerking vaak een aantrekkelijke optie, maar in de praktijk is het niet altijd mogelijk. In het afwegingskader wordt dit meegenomen.
- *De inzameling van reststromen.* De inzamelingscontracten voor klein chemisch afval, textiel, luiers, etc. kunnen al dan niet beëindigd worden. Dat is deels afhankelijk van het scenario, maar ook grotendeels een beleidskeuze.

Afwegingskader

In het eerste kwartaal van 2020 onderzoeken wij de hierboven voorgelegde scenario's. Elk scenario zal op dezelfde wijze onderzocht en beoordeeld worden. De resultaten hiervan leggen we aan u voor. Om tot een transparante en objectieve beoordeling te komen nemen we hiervoor de afvaldriehoek als uitgangspunt:

De onderdelen van de afvaldriehoek die samen het afvalbeleid vormen worden beoordeeld op verschillende relevante afwegingsthema's. Hieronder verstaan wij tenminste:

- **Serviceniveau aan de inwoner**
 - o Afstand en reistijd
 - o Tarieven (buiten de afvalstoffenheffing)
 - o Openingstijden
- **Investeringsen**
 - o Personele inzet en inhuur
 - o Handhaving
 - o Exploitatie
 - o Bouw/realisatie
- **Maatschappelijke effecten**
 - o "De vervuiler betaalt"
 - o Social Return on Investment
 - o Samenwerking met lokale ondernemers en/of buurgemeenten
- **Sturingsmogelijkheden**
 - o Informatiehuishouding
 - o Afvalstoffenheffing
 - o Samenwerking met lokale ondernemers en/of buurgemeenten

Bovenstaande lijst nemen wij als uitgangspunt voor beoordeling in het onderzoek naar de scenario's. De uitkomsten zullen wij voor elk scenario uniform beschrijven, waarmee een goede onderlinge afweging en vergelijking mogelijk wordt gemaakt.

Onderzoek naar scheidingspercentage

Op dit moment is het scheidingspercentage 76%. Dit komt neer op 113kg ongescheiden restafval per persoon, per jaar. Hoe groot het aandeel GHA is in deze hoeveelheid weten we op dit moment niet. In het huidige systeem weten we immers niet waar onze inwoners het hun grofvuil naartoe brengen, en hoe dat vervolgens verwerkt en afgevoerd wordt. Hoeveel winst er boven de 76% te behalen is d.m.v. aanpassingen aan de wijze van inzameling is dus lastig aan te geven. Daarom onderzoeken we naast de scenario's ook de samenstelling van de reststromen binnen GHA.

Planning

De planning zoals hieronder weergegeven doorloop iets sneller de stappen dan de eerdere planning uit het besproken memo. Daarmee blijven we in de pas met de evaluatie van de DVO.

2019	
oktober	Opstellen startnotitie
22 oktober	Startnotitie in het college
20 november	Bespreking startnotitie in de Commissie FL
12 december	Vaststelling startnotitie in de raad
2020	
Januari/februari	Uitwerking scenario's, voorbereiden afweging. Voorbereiden besluitvorming
Februari/maart	Informeel raadsinformatiebijeenkomst, presentatie onderzoeksresultaten.
Februari/maart	De uitgewerkte scenario's in het college.
Maart	Bespreking van de uitgewerkte scenario's in de commissie FL.
Maart/april	Voorbereiden besluitvorming o.b.v. bespreking in de commissie FL.
April	Besluitvorming in de raad.

Aanvullende informatie

Context en afhankelijkheden

Samenhang met evaluatie DVO

In het najaar wordt gestart met de evaluatie van de DVO die gesloten is met Buha voor de inzameling van Fijn Huishoudelijk Afval (FHA). De opdracht tot evaluatie van deze DVO staat los van de opdracht die we in deze startnotitie beschrijven.

Echter, omdat beide onderwerpen tegelijkertijd spelen en eenzelfde soort onderwerp omvatten zegt het gezond boerenverstand dat ze tenminste in samenhang bekeken moeten worden. Daarom doet de projectgroep haar uiterste best om de tijdslijnen van beide opdrachten synchroon te laten lopen. Dat schept immers de ruimte om, indien gewenst en opportuun, het onderwerp afval integraal te bekijken. Uiteraard is dat afhankelijk van de resultaten van zowel het onderzoek omtrent GHA, als de evaluatie omtrent FHA.

Over het proces van de evaluatie van de DVO kunt u spoedig een memo tegemoet zien. De resultaten verwachten wij omstreeks januari 2020 aan u toe te sturen.

Social return on investment (SROI)

In de huidige samenwerking met Stichting Aktief wordt heel concreet vorm gegeven aan SROI. Het is de intentie om, ongeacht de te maken keuzes, invulling aan deze SROI te blijven geven. De manier waarop dat bij Aktief gebeurt is er één van vele. Het is belangrijk in gedachten te houden dat het niet eenvoudig is om SROI op de manier van Aktief te organiseren. Dat betekent dat deze dus ook niet (direct) in ieder scenario zo te realiseren zal zijn.

Uitgangspunten

Wettelijke kaders

De belangrijkste juridische milieukaders zijn de volgende:

- *Gemeentelijke zorgplicht.* Wij hebben een wettelijke zorgplicht voor het (gescheiden) inzamelen van huishoudelijk afval. (Wet milieubeheer, hoofdstuk 10);
- *Gemeentelijke afvalverordening en beleidsregels.* Hierin beschrijven wij in detail hoe het inzamelen van afval geregeld is in onze gemeente.
- *Landelijk afvalbeheerplan 2009-2021.* Ook wel LAP-2 geheten. De nadruk ligt op het ketenbeheer met het doel milieubelasting te verminderen door vroeg in de keten in te grijpen. Er is een minimum standaard opgenomen voor GHA. Het GHA moet minimaal worden gesorteerd of anderszins bewerkt, waarbij de ontstane monostromen conform de daarvoor geldende minimumstandaarden worden verwerkt. Dit impliceert dat grof huishoudelijk afval in principe moet worden nagescheiden. We moeten dus zicht hebben op onze GHA-stromen, en dat hebben we nu niet (volledig). We voldoen niet helemaal aan deze wettelijke standaard.
- *Landelijk afvalbeheerplan 2017-2029.* Ook wel LAP-3 genoemd, opvolger van LAP-2, met meer aandacht voor circulaire economie.

Bestuurlijke randvoorwaarden

- *Het beleids- en uitvoeringsplan VANG.* De doelen uit het VANG beleid 2016-2020 zijn al gehaald. (75% afvalscheiding, zonder kostenverhoging en met behoud van het service niveau). Het VANG beleid (kaders gesteld door de raad) is in het VANG uitvoeringsplan uitgewerkt in maatregelen (college). Eén van de voorgenomen maatregelen ging over het GHA
Het uitvoeringsplan is echter niet bindend. Het is een voorstel om te komen tot het

uiteindelijke doel van het VANG. Het uitvoeringplan is een flexibel plan dat kan worden aangepast aan de hand van de actuele ontwikkelingen.

- *Het collegeprogramma.* In het coalitieakkoord staat dat de afvalscheiding van 75% door moet groeien naar 90%. De 75% afvalscheiding is inmiddels gehaald. Willen we in de toekomst doorgroeien dan is een betere beheersing van het GHA belangrijk. Met het oog op de toekomst zijn maatregelen nodig voor het GHA.

We voldoen globaal aan het wettelijk verplichte. Voor de huisraad en het grof huishoudelijk groen is de voorziening voldoende. Voor de overige afvalstromen (zoals bouw en sloopafval) is de voorziening die we bieden summier. We hebben nu geen zicht op deze afvalstromen.

Financiële randvoorwaarden (voor zover bekend)

De belangrijkste randvoorwaarde is dat de afvalstoffenbegroting een in principe kostendekkende begroting is. De kosten die gemaakt worden voor afvalinzameling moeten volledig gedekt worden door de inkomsten. Eventuele onverwachte tekorten of overschotten binnen een begrotingsjaar komen ten laste/bate van de algemene middelen. De (mogelijke) inkomsten bestaan uit:

- Afvalstoffenheffing;
- Verkoop van grondstoffen uit de gescheiden afvalstromen;
- (Bij een brengpunt/milieustraat) Eenmalige tarieven voor storten van bijv. puin.

Dit betekent dat bij toenemende kosten door veranderingen of investeringen de afvalstoffenheffing hoger wordt. Hierover heeft de raad volledige zeggenschap.

Risico's

Op het gebied van afvalinzameling en dus ook GHA zijn de volgende risico's te onderscheiden:

- *Prijs van grondstoffen.* De markt voor grondstoffen die gewonnen kunnen worden uit afval is sterk aan schommelingen onderhevig.
- *Werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.* Indien ervoor gekozen wordt op dezelfde wijze SROI te blijven invullen, dan gaan er risico's mee gepaard. Het werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kost altijd meer tijd en geld, en is aan schommelingen onderhevig.
- *Beheersbaarheid.* Werken in de wereld van afvalinzameling vereist specialistische kennis. Deze is binnen de gemeente zeer beperkt beschikbaar, maar we doen nog wel heel veel zelf. Daarmee gaat een afbreukrisico op kwaliteit gepaard.

Belanghebbenden

Partijen die direct betrokken zijn, bijvoorbeeld omdat wij reeds contractpartners zijn, worden door ons actief geïnformeerd. Daar naast worden zij waar nodig geconsulteerd in het kader van de te onderzoeken scenario's.

Bijlagen

- Memo Afvalinzameling VANG (13 september 2019)
- Beleidskader VANG
- Uitvoeringsplan VANG
- Tussentijdse evaluatie VANG